

НОВО ВУКОВИЋ

РИЈЕЧ НА ОТВАРАЊУ СКУПА

Господине предсједниче ЦАНУ! Господо учесници и слушаоци овог научног скупа!

Дозволите ми да у име Организационог одбора, чији предсједник академик Душан Костић није био у могућности да данас буде са нама, отворим научни скуп „Истакнути прозаисти међуратног периода у Црној Гори”. Учинићу то са неколико, надам се корисних, напомена које објашњавају идеју и мотиве Скупа, као и чињеницу да се са његовом реализацијом извјесно каснило.

Као што је познато, историју књижевности, ма како била конципирана не чине само водећи писци. Они израстају из опште књижевне и културне климе једног времена и могу се разумјети у контексту те климе, односно свега оног што тај условни термин подразумејева. Репрезентујући одређену епоху, они је најчешће не објашњавају у њеном доминантном поетичком тренду. Будући да њихово дјело преграничава један правац, једну поетичку парадигму, укупност њихове умјетности мора тражити објашњење у ширем контексту него што је онај којем формално припадају. Они, дакле, нуде велику књижевност, али не нуде прецизну представу о књижевним и културним токовима једног времена. У историји књижевности се зна да се чистоћа стилског типа, по правилу, среће код тзв. „средњих” писаца, тј. оних који остају вјерни једној поетичкој доктрини. Знамо, још из гимназијских дана, да је највећи писац француског натурализма Зола, али исто тако знамо да се поетика натурализма не објашњава Золом, него Браћом Гонкур, који су много мањи писци од њега.

Постојеће историје књижевности српског језика посебно су редуктивне кад су у питању „средњи” и „мањи” писци; зато оне, чини се, и имају највише мана у домену успостављања логичког континуитета појава и теоријске интерпретације тог континуитета и празнина које у њему настају. У раду на, привремено заустављеном, пројекту ЦАНУ везаном за књижевност Црне Горе тај се проблем поставио са посебном оштрином. Показало се да се досадашњи научноистраживачки и критички фокус углав-

ном усмјеравао на један број водећих писаца, чак и кад је у питању прошли вијек, а да остаје много тога непознато и непроучено. Многе, дакле, основне предрадње нијесу урађене, писци не малог значаја нијесу ишчитани и валоризовани, много тога није прошло кроз текући критички филтер.

Овај скуп покушава да исправи дјелић тог односа. Он се тематски ограничио на период између два рата – један од најсложенијих и најнеистраженијих – и на прозу оних писаца којима критика, из разних разлога, углавном ванкњижевних, није посветила пажњу, а који су се, ипак, одржали као вриједност. О књижевности коју су стварали писци из Црне Горе у том периоду није много написано. И оно критичких текстова што постоји махом се односи на поезију. Упркос напорима појединаца који су написали један број радова, па чак и монографија, вриједних пажње, постоји цио низ писаца чија имена тек почињу израњати из ничим оправдане запостављености.

Према броју и карактеру пријављених реферата видљиво је да ће овај научни скуп тек начети књижевну проблематику међуратног периода. Али то није мало. У сферу књижевноисторијског интересовања ипак се данас уводи један број условно речено „нових“ имена и дјела. Свако „ново“ име и свако „ново“ дјело, истргнуто из таме заборавља, јесте велики добитак за духовност једног народа. Са надом да ће данашњи рад унијети у један важан период књижевног стварања више свјетла и више правде, отварам овај научни скуп.